

ΤΟ ΝΕΟ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Πρακτικός οδηγός για διαθέτες,
κληρονόμους και οικογένειες

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Οι βασικές ρυθμίσεις του νέου κληρονομικού δικαίου εφαρμόζονται στις κληρονομικές σχέσεις προσώπων των οποίων ο θάνατος επέρχεται στις 16 Σεπτεμβρίου 2026 ή μεταγενέστερα. Οι μεταβατικές διατάξεις χρειάζονται πάντοτε υπολογίζονται σε διαφορετικό χρονικό πλαίσιο.

Συνοπτική παρουσίαση

Ο Ν. 5303/2026 αναμορφώνει συνολικά το Πέμπτο Βιβλίο του Αστικού Κώδικα και εισάγει νέο ρυθμιστικό πλαίσιο για την κληρονομική διαδοχή. Οι μεταβολές δεν περιορίζονται στον τύπο και στο περιεχόμενο της διαθήκης, αλλά καταλαμβάνουν τον ευρύτερο κληρονομικό σχεδιασμό, τη θέση του επιζώντος συζύγου και των συγγενών, τη νόμιμη μοίρα, την ευθύνη για τα χρέη της κληρονομιάς, τις σχέσεις μεταξύ συγκληρονόμων και τη δικαστική εκκαθάριση.

- Οι βασικές διατάξεις εφαρμόζονται, κατά κανόνα, σε θανάτους που επέρχονται από τις 16 Σεπτεμβρίου 2026 και μετά.
- Εισάγεται η κληρονομική σύμβαση αιτία θανάτου, η οποία παρέχει διαφορετικό βαθμό δέσμευσης από τη διαθήκη.
- Επιτρέπεται η εκ των προτέρων συμβατική παραίτηση από μελλοντικά κληρονομικά δικαιώματα, ακόμη και μόνο από τη νόμιμη μοίρα.
- Η νόμιμη μοίρα μετατρέπεται, ως κανόνας, σε χρηματική αξίωση και δεν συνεπάγεται αυτομάτως συγκυριότητα σε κληρονομιαία αντικείμενα.
- Ο κληρονόμος δεν ευθύνεται καταρχήν με την ατομική του περιουσία για τα χρέη της κληρονομιάς, υπό τις προϋποθέσεις και τους περιορισμούς του νέου συστήματος.
- Αναμορφώνονται η εξ αδιαθέτου διαδοχή, η θέση του επιζώντος συζύγου και ορισμένα δικαιώματα του προσώπου που συζούσε μόνιμα με τον κληρονομούμενο σε ελεύθερη ένωση.
- Θεσπίζεται ειδική κληροδοσία υπέρ προσώπου που παρείχε ουσιώδη φροντίδα στον κληρονομούμενο χωρίς αντάλλαγμα ή αντίστοιχη νόμιμη υποχρέωση.
- Διευρύνονται οι δυνατότητες δικαστικής εκκαθάρισης και πρακτικής διευθέτησης των σχέσεων μεταξύ συγκληρονόμων.

1. Χρονικό πλαίσιο εφαρμογής του νέου δικαίου

Το κρίσιμο χρονικό σημείο είναι, κατά κανόνα, ο θάνατος του κληρονομούμενου. Τα μέρη του Ν. 5303/2026 που αφορούν την αναμόρφωση του κληρονομικού δικαίου εφαρμόζονται στις κληρονομικές σχέσεις προσώπων των οποίων ο θάνατος επέρχεται στις 16 Σεπτεμβρίου 2026 ή μεταγενέστερα.

Διαθήκη που συντάχθηκε πριν από την έναρξη εφαρμογής του νέου δικαίου δεν καθίσταται, εξ αυτού και μόνο, ανίσχυρη. Ο τύπος της και η ικανότητα του διαθέτη κρίνονται βάσει του προϊσχύσαντος δικαίου. Εφόσον, όμως, ο θάνατος επέλθει από τις 16 Σεπτεμβρίου 2026 και μετά, οι λοιπές έννομες συνέπειες της διαδοχής εξετάζονται καταρχήν υπό το νέο καθεστώς, με την επιφύλαξη των ειδικών μεταβατικών ρυθμίσεων.

Οι μεταβατικές διατάξεις δεν εξαντλούνται στον χρόνο θανάτου. Οι κληρονομικές συμβάσεις αιτία θανάτου και οι συμβάσεις εκ των προτέρων παραίτησης μπορούν να καταρτίζονται από τις 16 Σεπτεμβρίου 2026. Επιπλέον, διανομή που λαμβάνει χώρα μετά την ημερομηνία αυτή υπάγεται στο νέο δίκαιο ακόμη και αν ο θάνατος προηγήθηκε, εφόσον δεν είχε ήδη ασκηθεί αγωγή διανομής. Ειδικοί νέοι κανόνες για αδημοσίευτες ιδιόγραφες διαθήκες εφαρμόζονται ήδη από τη δημοσίευση του νόμου.

Πρακτική συνέπεια

Δεν απαιτείται γενικευμένη επανασύνταξη όλων των παλαιών διαθηκών. Είναι όμως σκόπιμος ο επανέλεγχος διαθηκών που περιέχουν σύνθετες κατανομές, αποκλεισμό μεριδούχου, σημαντικές δωρεές ή περιουσία σε περισσότερες χώρες.

2. Διαθήκη και προγραμματισμός της περιουσίας

Η διαθήκη εξακολουθεί να αποτελεί το βασικό μονομερές μέσο διάθεσης της περιουσίας αιτία θανάτου. Το νέο πλαίσιο τροποποιεί επιμέρους κανόνες που αφορούν την ικανότητα του διαθέτη, τη δημοσίευση και την απόδειξη ιδιόγραφης διαθήκης, καθώς και τις συνέπειες των διατάξεων της έναντι των νόμιμων μεριδούχων.

2.1 Ιδιόγραφες διαθήκες

Η ιδιόγραφη διαθήκη διατηρείται ως νόμιμος τύπος διάταξης τελευταίας βούλησης. Η απόδειξη της γνησιότητας της γραφής και της υπογραφής του διαθέτη, καθώς και η διαδικασία κήρυξής της ως κυρίας, αποκτούν αυξημένη πρακτική βαρύτητα, ιδίως όταν παραλείπονται στενοί συγγενείς, τιμάται πρόσωπο χωρίς στενή συγγενική σχέση ή η δημοσίευση γίνεται αρκετό χρόνο μετά τον θάνατο. Η σαφής διατύπωση και η ασφαλής φύλαξη παραμένουν, συνεπώς, ουσιώδεις.

2.2 Ειδικοί περιορισμοί και ικανότητα του διαθέτη

Ανήλικος που έχει συμπληρώσει το δέκατο έκτο έτος της ηλικίας του δεν στερείται πλέον γενικά την ικανότητα σύνταξης διαθήκης, δεν μπορεί όμως να επιλέξει τον ιδιόγραφο τύπο. Η κατάλληλη μορφή της πράξης και η τήρηση των απαιτούμενων εγγυήσεων πρέπει να ελέγχονται σε συνεργασία με συμβολαιογράφο.

Ιδιαίτερη προστατευτική ρύθμιση ισχύει για ιδιόγραφη διαθήκη που συντάσσεται όσο ο διαθέτης περιθάλπεται σε φορέα υγείας ή κοινωνικής φροντίδας ή μέσα σε τρεις μήνες από τη διακοπή της περίθαλψης. Η διαθήκη είναι ανίσχυρη κατά το μέρος που ευνοεί πρόσωπα συνδεδεμένα με τον φορέα ή στενούς συγγενείς τους, εκτός αν τα πρόσωπα αυτά θα καλούνταν ούτως ή άλλως στην εξ αδιαθέτου διαδοχή.

2.3 Τι πρέπει να ελεγχθεί σε υφιστάμενη διαθήκη

- Αν περιγράφονται με ακρίβεια τα πρόσωπα και τα περιουσιακά στοιχεία.
- Αν η διαθήκη εξακολουθεί να ανταποκρίνεται στη σημερινή οικογενειακή και περιουσιακή κατάσταση.
- Αν λαμβάνει υπόψη τη νέα μορφή της νόμιμης μοίρας ως χρηματικής αξίωσης.
- Αν υπάρχουν δωρεές ή γονικές παροχές που επηρεάζουν τον υπολογισμό των μερίδων.
- Αν υπάρχει περιουσία ή συνήθης διαμονή στο εξωτερικό και πρέπει να εξεταστεί το εφαρμοστέο δίκαιο.

3. Η νέα κληρονομική σύμβαση αιτία θανάτου

Στα άρθρα 1798 επ. ΑΚ εισάγεται η κληρονομική σύμβαση αιτία θανάτου. Με αυτήν ο κληρονομούμενος μπορεί να εγκαταστήσει κληρονόμο, να συστήσει κληροδοσία, τρόπο ή καταπίστευμα και, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, να προβεί σε επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου.

Η σύμβαση καταρτίζεται ενώπιον συμβολαιογράφου με αυτοπρόσωπη παρουσία των συμβαλλομένων. Σε αντίθεση με τη διαθήκη, οι βασικές συμβατικές διατάξεις δεν ανακαλούνται μονομερώς, με την επιφύλαξη των ειδικών περιπτώσεων του νόμου. Η δεσμευτικότητα αυτή μπορεί να είναι χρήσιμη, αλλά απαιτεί προσεκτικό σχεδιασμό.

Πότε μπορεί να είναι χρήσιμη;

Σε οικογένειες που επιθυμούν να συμφωνήσουν εγκαίρως τη διαδοχή σε οικογενειακή επιχείρηση ή σε συγκεκριμένο ακίνητο, σε δεύτερους γάμους, σε περιπτώσεις ανταλλάγματος ή φροντίδας και σε διασυντοριακές οικογενειακές σχέσεις. Δεν αποτελεί όμως λύση που πρέπει να επιλέγεται χωρίς πλήρη έλεγχο των μελλοντικών συνεπειών που μπορεί να επιφέρει.

4. Σύμβαση παραίτησης από μελλοντικά κληρονομικά δικαιώματα

Κατά τα άρθρα 1838 επ. ΑΚ, είναι πλέον επιτρεπτή η συμβατική παραίτηση από μελλοντικά δικαιώματα στην κληρονομιά του αντισυμβαλλομένου. Η παραίτηση μπορεί να συμφωνηθεί για το σύνολο ή μέρος των δικαιωμάτων, με ή χωρίς αντάλλαγμα, και είναι δυνατό να περιοριστεί αποκλειστικά στη νόμιμη μοίρα.

Η σύμβαση απαιτεί αυτοπρόσωπη δήλωση ενώπιον συμβολαιογράφου και πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα. Επειδή, σε περίπτωση αμφιβολίας, τα αποτελέσματά της μπορεί να εκτείνονται και στους κατιόντες του παραιτηθέντος, η διατύπωσή της πρέπει να είναι απολύτως σαφής.

5. Αλλαγές στην εξ αδιαθέτου διαδοχή

Όταν δεν υπάρχει έγκυρη διάταξη τελευταίας βούλησης για το σύνολο της περιουσίας, η κληρονομιά κατανέμεται σύμφωνα με τις τάξεις της εξ αδιαθέτου διαδοχής.

5.1 Η θέση του επιζώντος συζύγου

- Με ένα τέκνο, ο επιζών σύζυγος καλείται στο ένα τρίτο της κληρονομίας.
- Με δύο ή περισσότερα τέκνα, καλείται στο ένα τέταρτο της κληρονομίας.
- Με συγγενείς της δεύτερης τάξης, καλείται στο μισό της κληρονομίας.
- Αν δεν υπάρχουν συγγενείς της πρώτης και της δεύτερης τάξης, καλείται σε ολόκληρη την κληρονομία.

Πέραν της κληρονομικής μερίδας, ο επιζών σύζυγος διατηρεί το εξάireτο και δικαιούται να χρησιμοποιεί αποκλειστικά και χωρίς αντάλλαγμα, επί ένα έτος από τον θάνατο, το ακίνητο που αποτελούσε την κύρια κοινή κατοικία. Μπορεί επίσης, αντί της εξ αδιαθέτου μερίδας του, να ζητήσει δικαστικά την επικαρπία επί αντικειμένων της κληρονομίας, εντός της ειδικής προθεσμίας του νόμου.

Το κληρονομικό δικαίωμα και το εξάireτο αποκλείονται όταν, κατά τον χρόνο του θανάτου, εκκρεμεί διαδικασία λύσης του γάμου ή του συμφώνου συμβίωσης. Αν τη διαδικασία είχε κινήσει ο κληρονομούμενος, η στέρηση της νόμιμης μοίρας του επιζώντος συζύγου προϋποθέτει ότι η σχετική αγωγή στηριζόταν σε βάσιμο λόγο.

5.2 Πρόσωπο σε μόνιμη ελεύθερη ένωση

Το άρθρο 1817 ΑΚ αναγνωρίζει περιορισμένη προστασία στο πρόσωπο που συμβίωνε μόνιμα με τον κληρονομούμενο σε ελεύθερη ένωση κατά την τελευταία τριετία ή, όταν υπήρχαν κοινά τέκνα, χωρίς ελάχιστη χρονική διάρκεια. Εφόσον δεν καλείται σύζυγος, μπορεί να αποκτήσει το εξάireτο και τη δωρεάν αποκλειστική χρήση της κοινής κύριας κατοικίας για ένα έτος. Αν δεν υπάρχει σύζυγος ή

συγγενής που να καλείται στην κληρονομία, δύναται να καταστεί μοναδικός κληρονόμος, κατόπιν δικαστικής βεβαίωσης των νόμιμων προϋποθέσεων.

5.3 Κληροδοσία υπέρ του προσώπου που παρείχε φροντίδα

Με το άρθρο 1819 ΑΚ θεσπίζεται κληροδοσία εκ του νόμου υπέρ εκείνου που συνέβαλε ουσιαστικά στη φροντίδα του κληρονομούμενου, χωρίς αμοιβή και χωρίς να υπέχει αντίστοιχη νόμιμη υποχρέωση, για χρονικό διάστημα τουλάχιστον έξι μηνών μέσα στην τελευταία τριετία πριν από τον θάνατο. Η παροχή είναι καταρχήν χρηματική και προσδιορίζεται δικαστικά με βάση το είδος, τη διάρκεια και την έκταση της φροντίδας· σε κατάλληλη περίπτωση μπορεί να διαταχθεί αυτούσια απόδοση περιουσιακού στοιχείου αντίστοιχης αξίας.

Ο δικαιούχος μπορεί να είναι συγχρόνως κληρονόμος ή νόμιμος μεριδούχος. Ο κληρονομούμενος διατηρεί, πάντως, τη δυνατότητα να αποκλείσει ρητά τη συγκεκριμένη κληροδοσία με διαθήκη.

6. Η νόμιμη μοίρα ως χρηματική αξίωση

Οι κατιόντες, οι γονείς και ο επιζών σύζυγος, εφόσον θα καλούνταν ως εξ αδιαθέτου κληρονόμοι, εξακολουθούν να προστατεύονται από τον θεσμό της νόμιμης μοίρας. Η βασική μεταβολή είναι ότι η νόμιμη μοίρα αποτελεί πλέον, ως κανόνας, χρηματική αξίωση κατά του κληρονόμου και ανέρχεται στο μισό της αξίας της εξ αδιαθέτου μερίδας.

Ο νόμιμος μεριδούχος δεν καθίσταται αυτομάτως συγκληρονόμος σε κάθε επιμέρους ακίνητο ή άλλο αντικείμενο. Το δικαστήριο μπορεί, αν το επιβάλλουν οι περιστάσεις, να διατάξει αυτούσια απόδοση ποσοστού ή περιουσιακού στοιχείου αντί χρηματικής καταβολής.

6.1 Δωρεές και παροχές εν ζωή

Για τον υπολογισμό της νόμιμης μοίρας μπορεί να συνυπολογίζονται δωρεές και άλλες παροχές που ορίζει ο νόμος. Αν η περιουσία που υπάρχει κατά τον θάνατο δεν επαρκεί, ο μεριδούχος μπορεί, υπό προϋποθέσεις, να στραφεί κατά δωρεοδόχου για το ποσό που λείπει. Επομένως, ο περιουσιακός σχεδιασμός δεν πρέπει να εξετάζει μόνο τη διαθήκη, αλλά και τις σημαντικές μεταβιβάσεις που έγιναν εν ζωή.

6.2 Στέρηση της νόμιμης μοίρας

Η στέρηση της νόμιμης μοίρας επιτρέπεται μόνο για τους ειδικούς λόγους που προβλέπει ο νόμος και πρέπει να γίνει με διαθήκη. Ο λόγος πρέπει να υπάρχει κατά τον χρόνο σύνταξης και να αναφέρεται στη διαθήκη. Η απλή οικογενειακή διαφωνία ή η επιθυμία αποκλεισμού ενός προσώπου δεν αρκεί.

7. Χρέη της κληρονομίας και ευθύνη του κληρονόμου

Το νέο σύστημα μεταβάλλει ουσιαστικά την ευθύνη για τα χρέη της κληρονομίας. Ο κληρονόμος δεν ευθύνεται καταρχήν με την ατομική του περιουσία για τις υποχρεώσεις της κληρονομίας. Η προστασία αυτή, όμως, δεν σημαίνει ότι μπορεί να διαχειρίζεται ή να διαθέτει χωρίς περιορισμούς τα κληρονομιαία στοιχεία.

Πριν από δικαστική εκκαθάριση, η διάθεση κληρονομιαίων αντικειμένων επιτρέπεται μόνο στις περιπτώσεις που ορίζει ο νόμος. Παράβαση των περιορισμών, υπαίτια μείωση της αξίας της

κληρονομίας ή μη τήρηση της σειράς ικανοποίησης των δανειστών μπορεί να οδηγήσει σε ευθύνη και με την ατομική περιουσία του κληρονόμου.

Προσοχή στις πρώτες ενέργειες

Πριν από πώληση, ανάληψη χρημάτων, εξόφληση επιλεγμένων οφειλών ή άλλη διάθεση στοιχείου της κληρονομίας, χρειάζεται έλεγχος. Μία πρόωγη ενέργεια δίχως προηγούμενο έλεγχο μπορεί να επηρεάσει την προστασία του κληρονόμου.

8. Δικαστική εκκαθάριση της κληρονομίας

Το δικαστήριο της κληρονομίας μπορεί, ύστερα από αίτηση οποιουδήποτε έχει έννομο συμφέρον, να διατάξει την εκκαθάριση. Με τη δημοσίευση της απόφασης, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις της κληρονομίας αποχωρίζονται από την ατομική περιουσία του κληρονόμου και διοικούνται ως χωριστή ομάδα από εκκαθαριστή.

Ως εκκαθαριστής διορίζεται δικηγόρος που περιλαμβάνεται στον ειδικό κατάλογο του δικαστηρίου. Η διαδικασία οργανώνει την απογραφή, την πρόσκληση και κατάταξη των δανειστών, τη ρευστοποίηση όπου απαιτείται και τη διανομή του προϊόντος της εκκαθάρισης.

9. Αποδοχή και αποποίηση

Η προθεσμία αποποίησης παραμένει, κατά κανόνα, τέσσερις μήνες από τότε που ο κληρονόμος πληροφορήθηκε την επαγωγή και τον λόγο της. Αν ο κληρονομούμενος είχε την τελευταία κατοικία του στο εξωτερικό ή αν ο κληρονόμος διέμενε στο εξωτερικό κατά την έναρξη της προθεσμίας, η προθεσμία είναι ένα έτος. Σε διαδοχή από διαθήκη, η προθεσμία δεν αρχίζει πριν από τη δημοσίευσή της.

Η αποποίηση γίνεται με δήλωση στη γραμματεία του δικαστηρίου της κληρονομίας. Η αποδοχή και η αποποίηση είναι καταρχήν αμετάκλητες. Ακύρωση για πλάνη, απάτη ή απειλή υπόκειται στις γενικές προϋποθέσεις των δικαιοπραξιών και σε εξάμηνη αποσβεστική προθεσμία, ενώ η πλάνη ως προς το ύψος του ενεργητικού ή του παθητικού της κληρονομίας δεν θεωρείται ουσιώδης. Συνεπώς, η προθεσμία και η επιλογή της αποποίησης εξακολουθούν να απαιτούν έγκαιρη νομική αξιολόγηση.

10. Διανομή μεταξύ συγκληρονόμων και οικογενειακή στέγη

Κάθε συγκληρονόμος διατηρεί το δικαίωμα να ζητήσει τη λύση της κοινωνίας και τη διανομή της κληρονομίας. Όταν η αυτούσια διανομή συγκεκριμένου αντικειμένου είναι ανέφικτη ή προδήλως ασύμφορη, το δικαστήριο μπορεί, ύστερα από αίτημα, να επιδικάσει τη μερίδα άλλου συγκληρονόμου σε εκείνον που τη ζητεί, με ταυτόχρονη υποχρέωση καταβολής της αγοραίας αξίας της.

Ειδικά για την οικογενειακή στέγη, το δικαστήριο μπορεί, κατά τη διανομή και αφού εκτιμήσει τις περιστάσεις, να επιδικάσει την κυριότητα αποκλειστικά στον επιζώντα σύζυγο. Αν η αξία της κατοικίας υπερβαίνει την αξία της μερίδας του, απαιτείται καταβολή της διαφοράς.

Μεταβατική ρύθμιση για τη διανομή

Διανομή μετά τις 16 Σεπτεμβρίου 2026 υπάγεται στο νέο καθεστώς, ακόμη και αν ο θάνατος προηγήθηκε, εφόσον δεν είχε ήδη ασκηθεί σχετική αγωγή.

11. Ανήλικοι κληρονόμοι

Το νέο σύστημα επιδιώκει να προστατεύσει την ατομική περιουσία του ανήλικου. Οι γονείς μπορούν να επιλέξουν την ελεύθερη διαχείριση της κληρονομίας του ανήλικου τέκνου μόνο με δικαστική άδεια και υπό τις ειδικές προϋποθέσεις του νόμου. Παράλληλα, υπέχουν ευθύνη αν διαθέσουν κληρονομιάα αντικείμενα ή μειώσουν την αξία της κληρονομίας με δόλο ή βαριά αμέλεια.

12. Κληρονομίες με διεθνές στοιχείο

Όταν ο κληρονομούμενος ή οι κληρονόμοι κατοικούν στο εξωτερικό ή η περιουσία βρίσκεται σε περισσότερα κράτη, δεν αρκεί η διαπίστωση ότι υπάρχει ακίνητο στην Ελλάδα. Ο Κανονισμός (ΕΕ) 650/2012 συνδέει, κατά κανόνα, το εφαρμοστέο δίκαιο και τη διεθνή δικαιοδοσία με τη συνήθη διαμονή του κληρονομούμενου κατά τον χρόνο του θανάτου, ενώ επιτρέπει υπό προϋποθέσεις την επιλογή του δικαίου της ιθαγένειάς του.

Για Έλληνες που ζουν μόνιμα στο εξωτερικό, αλλοδαπούς με περιουσία στην Ελλάδα και οικογένειες με περισσότερες ιθαγένειες, ο έλεγχος του εφαρμοστέου δικαίου πρέπει να προηγείται της σύνταξης διαθήκης ή κληρονομικής σύμβασης.

13. Τι είναι σκόπιμο να ελεγχθεί τώρα

1. Υφιστάμενες διαθήκες, ιδίως όταν έχουν συνταχθεί πριν από πολλά χρόνια ή έχουν μεταβληθεί οι οικογενειακές σχέσεις.
2. Ακίνητα, τραπεζικοί λογαριασμοί, εταιρικές συμμετοχές και λοιπά στοιχεία της περιουσίας, μαζί με τυχόν οφειλές ή βάρη.
3. Δωρεές και γονικές παροχές που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί.
4. Περιουσία που πρέπει να παραμείνει ενιαία, όπως οικογενειακή επιχείρηση ή συγκεκριμένο ακίνητο.
5. Ανάγκη προστασίας συζύγου, τέκνων, προσώπου σε ελεύθερη ένωση ή άλλου εξαρτώμενου μέλους.
6. Στοιχεία διεθνούς χαρακτήρα: συνήθης διαμονή, ιθαγένεια, ακίνητα ή κληρονόμοι στο εξωτερικό.
7. Επιλογή του καταλληλότερου εργαλείου: διαθήκη, κληρονομική σύμβαση, σύμβαση παραίτησης ή συνδυασμός νόμιμων πράξεων εν ζωή.

14. Συχνές ερωτήσεις

Πρέπει να αλλάξω τη διαθήκη που έχω ήδη συντάξει;

Όχι αυτομάτως. Η διαθήκη πρέπει όμως να επανελεγχθεί αν δεν ανταποκρίνεται πλέον στην οικογενειακή ή περιουσιακή σας κατάσταση ή αν οι διατάξεις της επηρεάζονται ουσιωδώς από το νέο καθεστώς της νόμιμης μοίρας.

Η κληρονομική σύμβαση αντικαθιστά τη διαθήκη;

Όχι. Πρόκειται για διαφορετικό εργαλείο, με μεγαλύτερο βαθμό συμβατικής δέσμευσης. Η επιλογή εξαρτάται από τον σκοπό, τη σύνθεση της οικογένειας και το είδος της περιουσίας.

Μπορεί ένα τέκνο να παραιτηθεί από τη μελλοντική νόμιμη μοίρα του;

Ναι, με συμβολαιογραφική σύμβαση και υπό τις προϋποθέσεις του νόμου. Η παραίτηση μπορεί να περιορίζεται μόνο στη νόμιμη μοίρα και χρειάζεται ιδιαίτερα προσεκτική διατύπωση ως προς την έκταση και τους κατόντες.

Ο κληρονόμος κινδυνεύει πλέον να πληρώσει τα χρέη με τη δική του περιουσία;

Καταρχήν όχι. Η προστασία όμως μπορεί να χαθεί αν γίνει δήλωση ελεύθερης διαχείρισης ή αν ο κληρονόμος παραβιάσει τους κανόνες διάθεσης και διαχείρισης της κληρονομίας.

Χρειάζεται ακόμη να γίνει αποποίηση;

Ενδέχεται να χρειάζεται, ανάλογα με τη σύνθεση της κληρονομίας, τις εκκρεμείς υποχρεώσεις και τους στόχους του κληρονόμου. Η νέα προστασία από τα χρέη δεν καταργεί την προθεσμία ή τη χρησιμότητα της αποποίησης.

Δικαιούται κάτι το πρόσωπο που φρόντιζε τον κληρονομούμενο;

Υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις μπορεί να γεννηθεί εκ του νόμου αξίωση κληροδοσίας υπέρ προσώπου που παρείχε ουσιώδη και άμισθη φροντίδα για το απαιτούμενο χρονικό διάστημα. Η ύπαρξη και το ύψος της παροχής εξετάζονται με βάση τα πραγματικά δεδομένα κάθε περίπτωσης.

Προστατεύεται ο σύντροφος χωρίς γάμο ή σύμφωνο συμβίωσης;

Το νέο δίκαιο προβλέπει ορισμένα δικαιώματα για μόνιμη ελεύθερη ένωση, εφόσον πληρούνται συγκεκριμένες προϋποθέσεις και δεν καλείται σύζυγος. Η προστασία δεν ταυτίζεται με εκείνη του συζύγου και μπορεί να απαιτεί δικαστική βεβαίωση.

Αν υπάρχει ακίνητο στην Ελλάδα, εφαρμόζεται πάντοτε το ελληνικό δίκαιο;

Όχι αναγκαστικά. Σε κληρονομίες με διεθνές στοιχείο πρέπει να εξεταστούν η συνήθης διαμονή, η ιθαγένεια, τυχόν επιλογή δικαίου και οι κανόνες του Κανονισμού (ΕΕ) 650/2012.

15. Πώς μπορεί να βοηθήσει η M&G Law Services

Η M&G Law Services μπορεί να συνδράμει σε κάθε στάδιο του κληρονομικού σχεδιασμού και της κληρονομικής διαδικασίας, μεταξύ άλλων με:

- έλεγχο υφιστάμενης διαθήκης και προτάσεις προσαρμογής στο νέο δίκαιο,
- σχεδιασμό διαθήκης ή κληρονομικής σύμβασης σε συνεργασία με συμβολαιογράφο,
- έλεγχο νόμιμης μοίρας, δωρεών και γονικών παροχών,
- συμβουλή για αποδοχή, αποποίηση και χρέη της κληρονομίας,
- δικαστική εκκαθάριση, διανομή και διαφορές μεταξύ συγκληρονόμων,
- υποθέσεις ακινήτων και κληρονομιών με διεθνές στοιχείο,
- συντονισμό με συμβολαιογράφους, λογιστές, μηχανικούς και αρμόδιες αρχές.

Ο παρών οδηγός έχει αποκλειστικά ενημερωτικό χαρακτήρα και δεν αποτελεί νομική, φορολογική ή οικονομική συμβουλή. Η εφαρμογή του Ν. 5303/2026 εξαρτάται από τον χρόνο θανάτου, τις μεταβατικές διατάξεις, την οικογενειακή και περιουσιακή κατάσταση, το περιεχόμενο τυχόν διαθήκης ή σύμβασης και, σε διεθνείς υποθέσεις, τους κανόνες ιδιωτικού διεθνούς δικαίου. Κάθε υπόθεση πρέπει να αξιολογείται εξατομικευμένα πριν από οποιαδήποτε πράξη ή παράλειψη.

Πηγές

- Ν. 5303/2026, «Αναμόρφωση του κληρονομικού δικαίου και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ Α' 81/22.05.2026.
- Βουλή των Ελλήνων, νομοθετικό έργο για την αναμόρφωση του κληρονομικού δικαίου.
- Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων, Ο.3024/28.05.2026, κοινοποίηση διατάξεων του Ν. 5303/2026.
- Υπουργείο Δικαιοσύνης, δημόσια διαβούλευση και κείμενο της αναμόρφωσης του Πέμπτου Βιβλίου του Αστικού Κώδικα.
- Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών, «Το Νέο Κληρονομικό Δίκαιο - Συγκριτικοί Πίνακες Παλαιών και Νέων Ρυθμίσεων (Ν. 5303/2026)», Ιούνιος 2026.
- Κανονισμός (ΕΕ) 650/2012 για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο και το Ευρωπαϊκό Κληρονομητήριο.

Επικοινωνία

**M&G
LAW SERVICES**

Ακαδημίας 78, 10678 Αθήνα

T: +30 210 3832065

K: +30 698 754 0181

E: contact@mnglawservices.eu

W: www.mnglawservices.eu

Είμαστε στη διάθεσή σας για την αξιολόγηση της υπόθεσής σας και τον σχεδιασμό των κατάλληλων επόμενων ενεργειών.

M&G LAW SERVICES

Ακαδημίας 78, 10678 Αθήνα
T: +30 210 3832065 | K: +30 698 754 0181
E: contact@mnglawservices.eu
W: www.mnglawservices.eu